

برق ایران در اوج بازدهی: ارزان‌تر از کشورهای با درآمد پایین

خط اقتصاد - ایران با قیمت ۲۷۰ تومان برای هر کیلووات ساعت برق، نه تنها ارزان‌ترین نرخ برق در منطقه را دارد، بلکه از کشورهایی با منابع نفتی مشابه، یا حتی کشورهای فقیرتر نیز عقب‌تر است و در تمام جهان رکورددار ارزان‌ترین نرخ برق است. این گزارش با اتکا به داده‌های رسمی، نشان می‌دهد چرا ادامه این وضعیت، مصرف بی‌ضابطه و بحران قطعی برق را تشدید می‌کند و اصلاح تعرفه، نه یک انتخاب، بلکه یک ضرورت برای نجات فردای ایران است.

به گزارش پایگاه خبری خط اقتصاد، قطعی‌های مکرر برق، تبدیل به کلاس درس فشرده‌ای شده که واقعیات اقتصادی را برای کسانی که دل در گرو کمونیسم دارند، روزانه تدریس می‌کند. همزمان با شروع خاموشی‌ها، کافی است قدمی در خیابان‌ها بزنید تا صدای روشن شدن موتور برق‌ها را بشنوید.

صدای گوش‌خراشی که همان صدای آشنای شکست کمونیسم، برای هزارمین بار است. با کسبه که صحبت می‌کنی از خاموشی‌ها کلافه‌اند اما همچنان معتقدند که قیمت برق نباید زیاد شود. چند استدلال هم دارند. اول آنکه قیمت برق همین الان هم زیاد است و دوم آنکه کشور ما نفت و گاز دارد پس انرژی هم باید ارزان یا رایگان باشد.

وقتی هم در جواب استناد می‌کنی به اینکه برق ایران، ارزان‌ترین برق در جهان است، دلیل سوم را روی میز می‌گذارند که البته محکمه پسندتر نیز است. می‌گویند درآمد مردم در کشورهای دیگر بالاتر است، پس طبیعی است که قیمت برقشان هم بالاتر باشد. اما چون درآمد مردم ما کم است، قیمت برق و گاز و بنزین هم باید پایین باشد. در این گزارش اما به هر سه استدلال با نمودار پاسخ داده شده است.

ایران، رکورددار برق ارزان در میان همسایگان منطقه‌ای

در نگاه نخست، ممکن است به نظر برسد که کشورهای همسایه ایران نیز مانند ما برق را با قیمت پایین‌تری عرضه می‌کنند. اما داده‌های واقعی خلاف این تصور را نشان می‌دهند. طبق نمودار زیر، در میان همه کشورهای منطقه، ایران با نرخ ۲۷۰ تومان در هر کیلووات ساعت، ارزان‌ترین برق را عرضه می‌کند. نکته مهم آن است که بسیاری از این کشورها از نظر اقلیم، وضعیت گرمایشی، یا حتی مصرف فصلی انرژی، مشابه ایران هستند.

با این حال، در سیاست‌گذاری انرژی رفتاری کاملاً متفاوت دارند. برای درک بهتر این وضعیت، کافی است به مقایسه با برخی کشورهای بیردازیم که از نظر اقلیمی، اقتصادی یا جمعیتی مشابهت‌هایی با ایران دارند.

برای مثال، در ارمنستان، بهای هر کیلووات ساعت برق به ۹۹۰۰ تومان، معادل ۲۷۰ برابر ایران می‌رسد، در حالی که این کشور نیز منابع انرژی محدودی دارد و بخش زیادی از برق مصرفی خود را وارد می‌کند. در امارات متحده عربی قیمت برق خانگی ۷۲۰۰ تومان است، یعنی بیش از ۲۶ برابر نرخ فعلی برق در ایران. این کشور با وجود منابع عظیم گاز طبیعی و درآمد نفتی بالا، برق را ارزان به مردم نمی‌دهد.

ترکیه نیز که کشوری با جمعیتی مشابه ایران و اقلیم نسبتاً همسان است، برق را با نرخ ۶۰۳۰ تومان عرضه می‌کند؛ رقمی که بیش از ۲۲ برابر تعرفه برق در ایران است.

در همسایه شرقی یعنی پاکستان، هر کیلووات ساعت برق با نرخ ۵۸۵۰ تومان عرضه می‌شود. روسیه با دارا بودن یکی از بزرگ‌ترین ذخایر انرژی جهان، برق را به قیمت ۵۶۷۰ تومان در اختیار مردم قرار می‌دهد.

حتی کشورهای کوچک‌تر مانند بحرین (۴۳۲۰ تومان)، آذربایجان (۴۲۳۰ تومان)، کویت (۳۳۳۰ تومان)، ازبکستان (۳۰۶۰ تومان) و قطر (۲۸۸۰ تومان) نیز برق را با نرخ بسیار بالاتر از ایران به فروش می‌رسانند.

مقایسه با عراق (۱۳۵۰ تومان) و سوریه (۱۲۶۰ تومان) نیز که وضعیت اقتصادی‌شان به شدت متزلزل است، نشان می‌دهد که حتی این کشورها هم گام‌هایی در جهت واقعی‌سازی قیمت برق برداشته‌اند.

در این میان، تنها کشوری که برق ارزان‌تری از عراق، سوریه و تمامی منطقه دارد، ایران است؛ با نرخ ۲۷۰ تومان برای هر کیلووات ساعت. این رقم نه تنها پایین‌ترین قیمت در منطقه است، بلکه به شکل چشم‌گیری با قیمت تمام‌شده برق فاصله دارد.

دولت عملاً بیش از ۹۰ درصد از هزینه واقعی برق را از محل یارانه پنهان تأمین می‌کند؛ یارانه‌ای که نه فقط باعث کاهش عدالت اجتماعی شده، بلکه به رشد مصرف غیرمنطقی دامن زده است.

نتیجه این سیاست، فشار مزمن بر زیرساخت‌های برق کشور، کاهش جذابیت سرمایه‌گذاری در نیروگاه‌ها، افزایش ائتلاف شبکه و قطعی‌های پیاپی است. شبکه برق ایران در تابستان ۱۴۰۴ برای چندمین سال پیاپی در آستانه فروپاشی قرار گرفت؛ نه به دلیل کمبود فنی، بلکه به دلیل مصرف بی‌رویه‌ای که با

برق تقریبا مجانی، منطقی به نظر می‌رسد. برق رایگان، نتیجه‌ای جز بحران ندارد و تا زمانی که قیمت واقعی نشود، اصلاح مصرف و نجات شبکه برق ممکن نخواهد بود.